

Taiteilija etsii tasapainoa

GARY WORNELL: IN OUR TIME I.

Riihimäkeläistynyt kanadalaistaiteilija ehti kokea kuluneen vuoden aikana paljon. Hän otti taiteellisia ja taloudellisia riskejä – ja sairastui vakavasti. Sitten tasapaino alkoi löytyä.

Gary Wornell, 56, valitsee välipalaa Akateemisen kirjakaupan Aalto-kahvilassa. Leivostiskin takana seisova myyjä innostuu esittelemään valikoimaa englanniksi. Ulkomaalaisen näköinen asiakas puhuu takaisin suomea. Viesti tulee ulos hitaasti, mutta menee perille. Wornell saa kupillisen kahvia ja kakkupalan.

"En tiedä mihin kuulun, ja se on suuri siunaus", naurahtaa kadehdittavasti harmaantunut kuvataiteilija. Kanadassa lapsuutensa viettänyt, Englannissa varttunut ja lopulta Suomeen muuttanut Wornell ei kuitenkaan tarkoita paikattomuutta maantieteellisessä mielessä. Hän on onnellisesti osoittamattomissa taiteen kartalla. ▶

TEKSTI: AKI PETTERI LEHTINEN ♦ KUVAT: LIAM WORNELL

"Apurahojen hakukaavakkeeseen on aina ruksattava, minä alan tai kategorian taiteeseen rahoitusta haetaan. Se on raiostuttavaa."

Wornell sai koulutuksensa ja loi uransa Englannissa keraamikkataiteilijana. Hänen töitään on ollut esillä Britannian lisäksi Pohjois-Amerikassa, ympäri Keski-Eurooppaa, Etelä-Koreassa, Japanissa ja eri puolilla Suomea. Hän matkusti Tansaniaan ja Japaniin hakemaan lisäoppia, mutta materiaali ja työkalut pysyivät vaikutteista huolimatta samana: Wornellin kädet muotoilivat neljännesvuosisadan ajan taide- ja design-esineitä västään. Suomessa asiat alkoivat muuttua.

SUOMEN TAITEILIJAPIIREIHIN

Wornell näki Suomen ensimmäisen kerran vuonna 1980 vieraillessaan Englannista tuttujen ystävien luona. Voimakkaat vuodenajat muistuttivat häntä lapsuuden Kanadasta. Wornell innos-

tui saadessaan tavata monia taiteen parissa työskenteleviä suomalaisia. Heihin kuului **Alvar Aallon** kanssa Artekkin perustanut legendaarinen mesenaatti **Maire Gullichsen**, johon Wornell oli tutustunut jo muutamaa vuotta aiemmin Etelä-Ranskassa.

"Tunsin heti suurta kiintymystä Suomeen ja unelmoinkin sitten vuosia Suomessa elämisestä. Vuonna 1991 hain useilta design-yrityksiltä töitä, mutta lama oli ehtinyt jo iskeä Suomeen. Päätin sitten matkustaa Suomeen kartoittaakseni mahdollisuuksia tarkemmin, ja tapasin pohjoisamerikkalaisen taiteilijan **Howard Smithin** hänen Tervakosken ateljeessaan. Tunsin palanneeni kotiin hänen loistavassa ja inspiroivassa työtilassaan."

"Howard sanoi minulle jotain, millä oli pysyvä vaikutus elämäni: 'Älä koskaan pelkää suuria elämänmuutoksia.' Ja jo muutaman kuukauden kuluttua työskentelin Howardin keraamikka-ateljeessa hänen kumppaninsa **Erna Aaltosen** kanssa. Työskentelin melkein yötä päivää, mikä oli minulle täydellinen

"Istuin kaksi tuntia tuijottamassa uutta leveäformaattista tulostintani ennen kuin uskalsin ajaa metallilevyn sen läpi. Kun tulostus alumiinilevylle onnistui, tunsin heti löytäneeni itselleni uuden tien taiteilijana."

muutos. Tapasin Eevan ensimmäisen kerran vuonna 1991 ja siten uudestaan 1993. Seuraavana vuonna muutin Suomeen pysyvästi ollakseni hänen kanssaan."

Eeva Wornell on kierrätysmateriaaleihin erikoistunut korutaiteilija ja Hyttikorttelin pitkäaikainen asukas. Taiteilijoiden ja muusikoiden nykyisin asuttama puutalorypäs rakennettiin 1900-luvun alussa asuinalueeksi Riihimäen lasitehtaan työntekijöille.

"Luova työ on minulle koko elämä. Myös elämäkumppanini Eeva, joka muuten inhoaa tuota minulle mieluista kumppani-sanaa, on taiteilija. Ymmärrämme siis molemmat tämän luovuusasian. Ilman inhimillisiä kontakteja luomisprosessi olisi kuitenkin turha, joten on tärkeää pitää huolta ihmissuhteista ja tehdä työtä. Molempia tarvitaan, jotta tasapaino voisi löytyä."

Wornellin häitä vietettiin 1996 valtavassa hiekkakuopassa keskellä riihimäkeläismetsää. Vieraat löysivät salaiseen juhlaipaikkaan seuraamalla hääparin sivuvaunullista moottoripyörää. Hääpaikalla laskettiin kelluvia kynttilöitä pieneen lammikkoon. Lähipiirin lapset tekivät muovivanteilla suuria saippuakuplia hiekkakuopan reunoilla. Luterilaisia ja romaniperinteitä yhdistelevään seremoniaan osallistui Hyttikorttelin väestä muiden muassa **Tuomari Nurmio** ja **Liisa Akimof**. Juhlaan eksynyt paikallislehden toimittaja kirjoitti Riihimäen metsässä pidettävistä pakanallisista menoista.

Riihimäelle asettuivat asumaan Wornellin kanssa samaan aikaan myös hänen englantilainen ex-vaimonsa sekä eronneen taiteilijapariskunnan kaksi kouluikäistä lasta. Wornell ei pidä järjestelyä erikoisena. Hänen mielestään ihmiset vain liian usein juuttuvat sovinnaisuuksiin.

"Pidimme molemmat Suomesta ja halusimme lapsillemme hyvän tulevaisuuden. Uskon vahvasti siihen, että sitoutuminen johonkin asiaan tuo vastaukset mukanaan. Muutimme siksi molemmat tänne ja loimme molemmat itsellemme uudet elämät. Se oli kaikille hauskaa. Avioero voi tuhota perheitä, mutta se

voi myös tarjota ihmisille mahdollisuuden jatkaa elämäänsä myönteisessä mielessä. Se voi olla hyväksi sekä vanhemmille että lapsille."

Wornellin kaksikieliseksi kasvaneet lapset ovat nykyään aikuisia, omilleen muuttaneita suomalaisopiskelijoita. Lasten äiti asuu suomalaisen aviomiehensä kanssa Riihimäellä. Wornellin suhde kotikaupunkiinsa on tasapainoisen ristiriitainen.

"Riihimäki on loistava paikka asua, koska siellä ei ole häirittejä. Taiteen tukemisessa kaupunki on kuitenkin aika toivoton. Pienessä kaupungissa ammattitaiteilijoitakin pidetään helposti harrastelijoina, vaikka ero on valtava. Monet meistä joutuvat työskentelemään terveydelle vaarallisissa paikoissa. Minä olen ollut siinä onnekas, että paikallinen pankki on ostanut kaksi työtäni ja tukee muitakin taiteilijoita. Se vaatii näkemystä ja rohkeutta. Todellinen menestys Suomessa tosin edellyttää näyttelyitä ulkomailla. Melkein kaikki Suomessa tunnetuksi tulleet taiteilijat ovat ensin menestyneet ulkomailla. Se on vähän surullista, mutta totta."

HYPPY SAVESTA DIGITAALITAITEESEEN

Suomeen muutto oli ratkaiseva askel myös Wornellin taiteellisen tulevaisuuden kannalta. Opetustöillä jälkikasvuun elättänyt Wornell rakensi keramiikkastudion naapuritaloon Hyttikorttelissa 1990-luvun jälkipuoliskolla. Riihimäen maastosta löytynyt savi kiinnosti taiteilijaa, mutta käytännön asiat tuottivat hankaluuksia.

"Keramiikkateosten myyminen osoittautui vaikeammaksi kuin Britanniassa. En myöskään täysin ymmärtänyt studioni suomenkielistä vuokrasopimusta. Olin kunnostanut työtilaani viisi vuotta, kun minut sitten hädettiin. Maksoin kovan hinnan tuosta opetuksesta."

Polkupyörällä opetustöihin kulkenut Wornell kolaroi liikennevaloissa henkilöauton kanssa, ja saven työstäminen vaikeutui pysyviksi jääneiden selkäkipujen takia. Suomessa herännyt kiinnostus uuden teknologian mahdollisuuksia kohtaan piti Wornellin leivässä. Itseoppineena graafisena suunnittelijana hän teki asiakkailleen – muun muassa Riihimäen kaupungille – internet-sivustoja ja valokuvakirjoja.

"Tunsin oloni pitkään oudoksi uusien välineiden kanssa, ja kaipasin saven maanläheisiä ominaisuuksia. Hankkimani digitaalikaamera kuitenkin mahdollisti liikkumisen vapauden. Tutkin digitaalista kuvan tekemistä ja loin ensimmäisen digitaalisen taide-teokseni. Löysin oman tapani tehdä taidetta kuitenkin vasta myöhemmin, kun aloin yhdistellä keramiikka- ja tulostintekniikoita. Vasta silloin tiesin löytäneeni jotain todella tekemisen arvoista."

Wornell oli kerännyt kameralla erilaisten paikkojen energiaa ja yhdistellyt kuvia tietokoneella. Mainosten, julisteiden ja valokuvien kaltaiseen graafiseen työhön suunnitellut tulostimet tuntuivat kuitenkin kylmiltä ja kovilta. Wornell päätti kokeilla jotain uutta ja muuttaa teknologian kylmät ja kovat ominaisuudet "miellyttäväksi, runollisiksi, myötätuntoisiksi ja harmonisiksi". Hän hankki monen tuhannen euron arvoisen mustesuihkutulostimen ja otti tietoisesti riskin. ▶

"Istuin kaksi tuntia tuijottamassa uutta leveäformaattista tulostintani ennen kuin uskalsin ajaa metallilevyn sen läpi. Kun tulostus alumiinilevylle onnistui, tunsin heti löytäneeni itselleni uuden tien taiteilijana. Materiaali olisi voinut tuhota printterin kiinteän tulostuspään, mutta jotenkin tiesin tehneeni kaikki oikeat valmistelut."

"Tulostinlaite vain asettaa värin pinnalle, kaikki muu jää taiteilijan tehtäväksi. Tärkeintä minulle on kokeileva leikki ja rajojen kokeileminen. Vasta erilaisten materiaalien pintakäsittelyn kautta löysin yhteyden keramiikkatyön ja tulostustyön välillä. Nykyään näkee selvästi, että keramiikka- ja digitaalteokseni ovat saman taiteilijan tekemiä."

VAIKEUKSIA JA NIIDEN VOITTAMISTA

Viime vuosi alkoi vaikeuksilla. Keväällä Wornell joutui myymään keramiikkauuninsa, jotta rahat riittäisivät elämiseen ja uuden taidemuodon kehittämiseen.

"Viimeiset kolme vuotta olen pyrkinyt toteuttamaan kaikki mieleeni tulevat ideat mustesuihkutulostamisen mahdollisuuksien ja laadun parantamiseksi. Tämä on ollut melko kallis harjoitus. Samana päivänä, jolloin aloin myydä työkalujani henkeni pitimeksi, Suomen kulttuurirahasto ilmoitti minulle myönteisestä apurahapäätöksestä."

Syksyllä Wornell sairastui myyräkuumeeseen, joka on muunlaisissa oireileva verenvuotokuume. Työhönsä paneutunut taiteilija ei ymmärtänyt sairauden vakavuutta ajoissa, mutta Riihimäen sairaalassa kuumehoureinen Wornell pantiin vedenjuontikuurille. Sairasta miestä lohdutti se, että englantia taitava sairaanhoitaja piti hänet ajan tasalla tilanteesta. Muutaman sairaalapäivän jälkeen lääkäri kuitenkin sanoi Wornellin munuaisten olevan vaarassa, sillä tämä ei juonut riittävästi vettä.

"Aloitin heti totisen vedenjuontikampanjan. Lisäksi Eeva toi minulle joka päivä misokeittoa, joka on japanilainen lempiruokani. Minulla onkin nykyään Riihimäen sairaalan virtsaamisennätys: 14 litraa yhden vuorokauden aikana."

Kuluva vuosi alkoi edellistä paremmin. Wornellin tulostimen valmistaja Epson oli saanut tietää taiteilijan kokeiluista. Moni-

kansallisen yrityksen Euroopan-edustaja totesi taiteilijalle, että tämä on luultavasti maanosan ainoa ihminen, joka osaa käyttää heidän laitteitaan niin monipuolisesti. Helmikuussa Epson Europe kutsui Wornellin ja hänen taiteensa kaupallisesta puolesta vastaavan managerin **Jukka Valkosen** kokoukseen. Epsonista tuli Wornellin sponsori.

"Tavoitteeni on näyttää yritykselle, mitä mielikuviuksella voi saada aikaan. Tyytymättömyyteni tarjolla oleviin ominaisuuksiin saa toivottavasti aikaan teknologisia muutoksia, jotka houkuttelevat uusia luovia käyttäjiä: taiteilijoita, opettajia, lapsia. Mahdollisuudet ovat rajattomat. Haasteena on, kuinka toteuttaa ne."

Wornell on tarttunut mahdollisuuksiinsa. Apurahan ja sponsorisopimuksen lisäksi hänet on hiljattain huomioitu kansainvälisissä valokuvakilpailuissa: kolmas sija Travel Photographer of the Year -kilpailussa, mustavalkosarjan voitto *Camera Arts – Collector Showcase Edition* -lehden kilpailussa sekä kunniamaininta Prix de la Photographie -kilpailussa Pariisissa.

"Eivät ne nyt niin suuria voittoja ole, mutta lämmittävät mieltä kuitenkin", Wornell toteaa vaatimattomasti.

Tammikuussa Wornellin digitaalteoksia oli esillä Galleria Rantakasarmissa Suomenlinnassa sekä hänen bambulamppunsa suomalaiselle designille omistetussa näyttelyssä Japanissa. Maaliskuussa Wornellin taidepaperille ja alumiinilevylle tulostetut työt saavat oman näyttelynsä Belgiassa.

Toukokuussa Galleria Brondassa avautui Wornellin digitaalteoksen yksityisnäyttely, joka on jatkoa kahden vuoden takaiselle katselmukselle. Ensi vuoden tammikuussa Riihimäen taidemuseo täyttyy Wornellin 35-vuotista taiteilijauraa juhlistavasta retrospektiivisestä näyttelystä. Esillä on Wornellin keramiikkaa, maalauksia, grafiikkaa, muotoilua ja digitaaltaidetta.

"Pyrin jatkuvasti tutkimaan uusia työskentelytapoja, jotta en juuttuisi itse luomiini umpikujiin. Kokeilevuudella ja mielikuviuksella pystyy liikkumaan eri taiteenalojen välillä sovinnaisuuksista piittaamatta. Ideoiden syntyminen ja työstäminen vie joskus aikaa. Minulta meni vuosia löytää oma tieni, jonka vastata keramiikan ja tulostintekniikan yhdistäminen mahdollisti. Loppujen lopuksi kysymys ei tietenkään ole tekniikasta. Taide tulee ensin."

Työstäessään taidettaan Wornell ei halua vastata puheliin, lukea sähköpostejaan tai olla ihmisten kanssa. Ketjureaktiona tulevien ideoiden toteuttaminen vie aikansa, mutta Wornell pakottaa itsensä luomistyön keskeltäkin ulos maailmaan. Tasapainon löytäminen on hänelle tärkeintä.

"Päästyäni sairaalasta toipumaan melkein 40 asteen kuumeen jälkeen tunteet olivat pinnassa. Ystäviäni ja perheenjäseniäni nähdessäni purskahdin itkemään kuin lapsi. Kyyneleet tulivat jostain hyvin syvältä, ja se oli jo sinänsä parantumisprosessi. Nyt voin loistavasti."

"Koskaan ei tiedä, milloin elämä saattaa muuttua. Minulla oli onnea. Arvostan nyt jokaista hetkeä, jonka saan elää terveenä."

Lisätietoa: www.garywornell.com